

Бойко М.В.

*студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ АДВОКАТСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ

Досліджуючи питання гарантії правової адвокатської діяльності неможливо не приділити увагу такій специфічній складовій адвокатського імунітету, як адвокатська таємниця, зміст якої визначено в ст. 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Основним змістом поняття «адвокатська таємниця» є відомості, одержані адвокатом при здійсненні ним своїх професійних обов'язків, а саме, питання, з яких громадянин або юридична особа зверталась до адвоката, суть консультацій, порад, роз'яснень, даних попереднього слідства тощо (Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 5076-17 від 05.07.2012 р. – ст. 22, ст. 20).

Багато вчених висловлювались щодо сутності та протиріччя поняття «адвокатська таємниця». Наприклад, визнаючи професійну таємницю, професор Фойницький вказував, що закон поступається інтересам правосуддя і ставить вище їх етичні інтереси професійної таємниці (Фойницький І.Я. Курс уголовного судопроизводства. / Под ред. А.В. Смирнова. – СПб.: Альфа, 1996. – С.607). Також дуже широко порушував питання про адвокатську таємницю К. Міттермайер, який вважав, що захисник не має права відкрити таємницю навіть і в тому випадку, якщо вона відноситься до спільників обвинувачуваного [5, с. 48-49]. Дореволюційний юрист К.К. Арсеньєв обґрунтовував наявність адвокатської таємниці на суті відносин захисника і підсудного, які «припускають повну відвертість з боку підсудного, правдиве повідомлення всіх обставин справи...подібна відвертість немислима без упевненості, що все конфіденційно, в інтересах захисту, повідомлене захиснику залишиться тільки одному йому відомим і ні в якому випадку виявлено не буде» (Арсеньєв К.К. Заметки о русской адвокатуре. – С. 20).

Володіння таємницею впливає на вибір позицій адвоката у цивільних справах. Він може навіть відмовитися від захисту інтересів свого довірителя, якщо повідомлені йому факти впливають на можливість підтримання позиції клієнта. Але, вже беручи участь у справі, адвокат зобов'язаний представляти інтереси довірителя, використовуючи всі передбачені законом засоби і способи для встановлення обставин, які є підставою вимог і заперечень клієнта. Адвокат захищає тим самим права та інтереси свого довірителя і надає йому необхідну юридичну допомогу. Проте, захищаючи будь – які інтереси свого довірителя, він має виробляти і свою позицію, що веде вже до встановлення законності вимог клієнта, і звідси, виявляє моральну сторону спірного інтересу свого довірителя. Володіючи таємницею, адвокат має сприяти створенню необхідних умов для правильного вирішення справи судом, або, іншими словами, позиція його не повинна бути протиставлена здійсненню правосуддя.

Питання про адвокатську таємницю, яке є одним із складних питань адвокатської етики, в кримінальному процесі вирішується інакше, ніж в цивільному. Тут можливі декілька варіантів поведінки адвоката.

З етичної точки зору бажано, щоб адвокат з початку бесіди з обвинуваченим чи іншими клієнтами роз'яснював, що він не в праві розголошувати довірені відомості. Трапляються випадки, коли обвинувачений в бесіді віч-на-віч з адвокатом повідомляє, що він вчинив злочин, розповідає подробиці, називає учасників, а на офіційних допитах свою вину заперечує. Адвокат потрапляє у складне становище: він має зберігати таємницю, тоді як, з іншого боку, його можуть звинуватити в змові з обвинуваченим. Останнє свідчить, що адвокат вже не в змозі впливати на позицію обвинуваченого.

Розголошення відомостей, що складають адвокатську таємницю, заборонено за будь-яких обставин, включаючи незаконні спроби органів дізнання, слідства і суду допитати адвоката про обставини, що складають адвокатську таємницю («Правила адвокатської етики» від 17.11.2012 - ст. 10).

Особливо уважно необхідно ставитися до запиту матеріалів щодо свого довірителя, це стосується даних особистого порядку; в такому разі має бути згода клієнта. Щодо запитів

стосовно інших осіб, то слід врахувати характер відомостей, які отримує адвокат, їх значення для справи, а також можливість отримання їх через суд.

Адвокат не має права робити запити з метою отримання матеріалів щодо протилежної сторони, якщо вони за своїм змістом ганьблять цю особу: відомості про захворювання, факти інтимного життя, які процесуальний противник намагається приховати з тих чи інших міркувань.

Адвокатська таємниця потрібна в інтересах правильного здійснення правосуддя. Правосуддя гарантує обвинувачуваному право на захист, вкладаючи в це право широкий зміст: і право захищатися самому, і право мати судового представника (захисника). Держава, забезпечуючи обвинувачуваному право на захист, зацікавлена у тому, щоб захисник користувався довірою підсудного, який міг би розкрити перед ним усі схованки своєї справи, розкрити усе без страху і без оглядки. Підсудний розкриває перед захисником не тільки факти, але й ділиться з ним своїми думками, переживаннями, своїми надіями і побоюваннями.

Вважаю, що інститут адвокатської таємниці може розглядатися через призму самоврядування, але правові аспекти вирішуються лише в просторі чинного законодавства і власне професійної діяльності, тому етичні деонтологічні, тобто проблеми честі адвоката, є похідними. Таким чином, проблему адвокатської таємниці необхідно також переводити в русло правової реформи. В той же час, слід визнати, що адвокатській діяльності притаманні й специфічні відносини з клієнтами. Адвокат завжди виступає довіреною особою того, кому надає правову допомогу, тому і такою важливою стає саме довіра до нього. В ній виражається правова природа відносин адвоката з особами, які до нього звертаються, і, в той же час розкривається моральна сторона адвокатської діяльності. Саме в такому підході адвокатська таємниця формується як правовий, і як моральний обов'язок.

Бокова І.В.

*студентка 5-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

АДВОКАТСЬКЕ ДОСЬЄ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТАЄМНИЦІ КЛІЄНТА

На сьогоднішній день законодавство України не надає тлумачення терміна «адвокатське досьє». Досьє (фр. dossier) - зібрання документів, що стосуються якого-небудь питання, якої-небудь справи, а також папка з такими документами (Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007). Водночас цей термін використовується у ч. 6 ст. 10 ПАЕтаСтандартах якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі (Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі: затверджені Наказом Міністерства юстиції України 25.02.2014 року № 386/5 (зареєстрованов Міністерстві юстиції України 26 лютого 2014 року за № 337/25114) та набули чинності 30.07.2014 року).

Відповідно до Конституції України кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» зобов'язує адвоката зберігати адвокатську таємницю. При цьому Закон встановлює, що предметом адвокатської таємниці є не тільки відомості, отримані від підзахисного, але й інша інформація, що стала відома адвокату під час виконання його обов'язків. Великий обсяг інформації вимагає її систематизації в процесі опрацювання з метою утримання в пам'яті адвоката всіх обставин, які мають значення для справи. Крім того, наявність у адвоката такої інформації невідворотно порушує питання збереження адвокатської таємниці.

Для вирішення цих проблем доцільно вести адвокатське досьє у кожній справі, незалежно від її складності. Справа, яка на перший погляд видається простою, може згодом стати складною з великою кількістю матеріалів.

Належним чином оформлене адвокатське досьє може захистити адвоката від необґрунтованих претензій щодо якості його роботи. Успірних ситуаціях, саме на підставі матеріалів досьє необхідно робити висновки щодо добросовісності адвоката, факту, обсягу та, зрештою, якості наданої правової допомоги.